

decisiva en Bearn, en Foix, en Carcassona y Montpellier, y su hábil alianza con el rey de Inglaterra viene á quitar la última fuerza que en momento oportuno hubiese podido dar la superioridad á su irreconciliable enemigo, el Conde Ramón de Tolosa.

Por otra parte, cuando Federico Barbarroja se hizo coronar rey de Borgoña y Provenza en Arles (en 1178), donde recibió el homenaje de varios señores provenzales, partidarios de los antiguos derechos del Imperio en el mediodía de la Galia y entre ellos el Conde de Tolosa, que veía en el Emperador un poderoso auxiliar contra la casa de Barcelona, el rey Alfonso ni siquiera se molestó en hacerse representar en el acto de la coronación, actitud desdeñosa que indica la confianza en su fuerza y en la repugnancia ó cuando menos indiferencia de los pueblos de la Provenza marítima para aquel poder tradicional que intentaba restablecer su alta soberanía en la cuenca del Ródano y su supremacía sobre los poderes constituidos en las distintas regiones del sudeste.

La supremacía efectiva, la que reconocían aquellos pueblos, principalmente en la parte baja ó del litoral y en la parte cercana á la cordillera pirenaica, es la del Conde de Barcelona, rey de Aragón, que acababa de triunfar de la tenaz rivalidad del Conde de Tolosa. En adelante los incidentes de la lucha no podrán ya afectar seriamente á la obra de Alfonso I.

JOAQUÍN MIRET Y SANS.

(Continuad.)

EL MONESTIR DE SANTA MARÍA DE CERVIÁ

Es un dels menys coneguts del Bisbat de Girona. Sense ésser en la historia, tan famós com els cenobis de Besalú, Sant Pere de Roda y altres de la propia Diócesis, no caresqué d' importancia, arrivant á tenir en plena Etat mitjana extenses possessions y dominis en diversos territoris y poblacions, no sols vehins, sino bastant llunyans.

Encare les construccions del Monestir, cridan l' esguart del viant, quedant en peu, ademés de la iglesia (1), part del claustre románich de senzilles proporcions y part de les dependencies que avuy ocupen los arrendataris d' una bona masoveria. Sembla que 'ls vestigis de son poder, relligantlos ab el passat, nos vulgan recordar com

(1) Es de planta de creu llatina, reduhida desde que va renovarse, segons inscripció que hi há al defora en la paret lateral. Entrant avans del primer altar de la esguerra hi há dos urnes del segle XIV ab els escuts de la familia de Cerviá, pertanyents segons llegenda á En Galcerán de Cerviá y á sa esposa Beatriu. Dessota d' ells s'hi veu un sepulcre de eos enter sense cap inscripció ni escut sostingut, per elegants columnes surmontades per bonichs capitells.

petja d'una altre civilització, la memòria y les tradicions de la secular població romana que tingué sos reials al entorn de Cerviá.

Assentada prop dels enderrochs de la antiga vila romana, la vetusta *Cinniana* que depengué d'Empuries, qual nom se conserva tras-més en el rierol que discorra junt al poble, anomenantse Cinyana, y vora de la via militar ibérica, quines llosses, de tant en tant, donant fé de llur existència apareixen fragmentades esbossinantse en el terrer dels camps, sigui Cerviá, una població de certa importància, per sa topografia y situació limítrofe entre 'ls Comtats de Gerona y Empuries. Així s'explica fàcilment que fos punt de bona planta pera erigir-hi un monestir.

No data el que s'hi fundá de la época de la reconquesta ni de més remotes edats com altres cases monacals, quin origen se pert en els primers segles de les rasses gòtiques, pero, per axó, no dexa d'acusar una respectable antiguitat. Sa instauració se dona com á certa en el segle XI. Ho constata la documentació d'aquella época.

Son origen se deu á la esplendidesa d'un noble. En el any 1053, lo senyor de Cerviá Silvi Llobet, fundá el Monestir quines runes se conserven encare actualment, ampliat més tart, com es natural, ab posteriors construccions y á mida de les necessitats dels temps, y al que feu una bona dotació, otorgantli espléndides donacions juntament ab sa esposa Adaláis en 1055. Continuá afavorintlo ab sa generositat fins que acaesqué sa mort, que fou en abril de 1059, al cap de sis anys de sa fundació, finant en son castell de Cerviá (1). Disposá Llobet en son testament que 'l Cenobi fos posat al ampar, defensa y batllia de Ramón Berenguer, comte de Barcelona, Senyor seu.

Després de son fundador, aná crexent en prosperitat y domini territorial, ab continues donacions de nobles y vassalls, y fins ab la protecció de privilegis de la reyal munificència. En 1141, Guillelm-Gaufret, restituhí al Monestir, tots els alous que Silvi Llobet li doná radicats á Celrá (2).

Es de creure que 'l cenobi cervianench fou subordinat, més ó menys directament, de la Casa de la Clusa. A n'aquest propòsit es de senyalar que, en el any 1188, se feu una concordia entre Arnal de Palou y l' Abat y monjos de Clusa sobre el domini de varies finques: algunes d'elles pertanyien á Cerviá (3).

En el any 1228 adquirí per compra la batllia del castell de Ullastret. Més endavant, en 1246, el Rey D. Jaume per privilegi, confirmá al Monestir, la donació que en son testament l'hi havia fet el noble Arnal de Llers, dels drets que tenia en la vila de Raset (4).

(1) Avuy aterrat. Sols resta una petita torra que dona á la Plassa.

(2) Document solt en pergami.—Arxiu de la Corona d'Aragó, Sala de Monacales. Fondos de Cerviá.

(3) Idem; id. id.

(4) Ibidem; consta en un trasllat fet l'any següent per Guillelm de Guixers

Malgrat tot axó, també passá infortunades dissorts, jornades tristes y de dol. En agost de 1321 el hòble Huguet de Cerviá, 'ab Pere de Vilafresser y molts altres, ab gran tropell y escandol assaltaren al Monestir, intentant son saqueig y destrucció, atacant á llurs moradors al crits é imprecacions de «*muyran a foch y pedrades*». Altres vicisituds passá en temps posteriors; sufrint igualment depredacions en les lluytes dels remenses, principalment quan el Duch de Calabria en abril de 1467, posá son camp sobre Cerviá.

Cap noticia dels Priors, com tampoch del Monestir, donen els autors de la *España Sagrada* y el Padre Villanueva; nosaltres més sortosos, podrém darne alguns d' inédites que 'ns permeterán seguir, casi tots els que governaren la casa fins als comensos de la centuria xiv; lo que devém agrahir á la amabilitat de D. Francisco de Bofarull, digne arxiver del Rey al Arxiu de la Corona d' Aragó, qui 'ns ha facilitat datos y 'ns ha permés investigar dit riquisim arsenal diplomátich, com també devém cooperació á nostre bon amich l' erudit historiayre senyor Monsalvatje que 'n posséheix d' igual procedencia.

D' aquèts datos condensats y de la documentació conservada en la Sala de Monacals del indicat Arxiu, que ja tenim citada per nota, s' en desprenen la existencia dels que mencionarem, concretantnos á mentar generalment, un fet de cada un d' ells, per comprovar llur existencia y son regiment en el Cenobi de sa governació.

Trovém en la centuria XI.^a un *Gauzbert*, que en l' any 1096 accepta una donació de Gaufret Bastons y de sa esposa Adalgurdis, segons un document del Arxiu d' Hisenda de Gerona extractat per lo Sr. Monsalvatje. (1)

Del segle xii *Elies* que en 1121 reb del Monestir de Sant Pere de Galligans á Berenguer y á sa descendencia com á home propi de son cenobi. *Joan* estableix un cens anyal, á set idus desembre de 1128, y en el 1132 firma una donació feta al Monestir per Balví, prevere, en primer d' octubre. *Arnal*, firma en 31 juliol de 1141 el testament de Berenguer en què fa deixes á la casa. *Urbá* en 1164 firma el testament d' Arnal Guillém de data 30 juliol, en el que es nomenat marmessor y 's fan llegats al Monestir. *Pere* en 13 maig de 1178 es nomenat marmessor en el testament d' Arnal, clergue, de Cerviá. Altre *Pere* que, no sabém si es el mateix que l' anterior, compra varies oliveres á Arnal de Frau y altres, en set calendes janer de 1185. *Elies*, en 1188, firma una concordia entre Arnal de Palou y el Abat y monjos de Clusa, y *Pere* en 26 juny de 1199 fá una donació al canonge Cerviá de Gerona.

En el xiii^{en} segle son d' esmentar: *Girbert* que en 2 juliol de 1216 firma cessió de drets sobre unes cases, mitjansant un cens anyal. *Castelló*, en 1220 firma la venda d' una vinya y pessa de terra feta al Monestir per Ruirans en 20 febrer. *Umbaudo* als 7 febrer de 1230,

(1) Noticias históricas, tom. 11, pág. 859.

aprova una venda feta entre particulars per rahó de tenirhi senyoria el Cenobi. *Guido* en 1249 aprova una venda entre particulars en el mes d' octubre. *Bernat Audegarío* en 4 febrer de 1256, ell y son convent, estableixen una casa. *Egidi* estableix en 7 mars de 1263 una condemina erma á Berenguer Arnal. *Bernat de Montrodó* en 1270 confirma la possessió d' una finca á R. Bastón de Raset, ab data 1 d' octubre. *Ramón Arnal* en 25 abril de 1273 firma una venda privada. *Ferrario* estableix cinch pessas de terra en el mes de novembre de 1275. *Ramón Arnal* en 18 febrer de 1295 acensa á Ramón Ferrer una pessa de terra, *Pons* firma y lloha una venda als 3 febrer de 1299

Y en la XIV^a centuria, sols havém trobat memoria d' un *Joan* qui, en 13 janer de 1305 firma la venda d' una vinya, y en el any 1308 reduheix son cens á Guillém Galí, de Cerviá, ab data del 4 d' abril.

Resumint la materia apuntada é inclouenthi els noms dels dos priors únichs coneguts fins are, (1) pot formarse la llista dels priors cervia-nençs, fins als comensos del XIV^{en} segle, del modo com segueix:

PRIOROLOGI DEL MONESTIR DE SANTA MARÍA DE CERVIA

Noms	Existian.
Gauzbert.	1096
Elies.	1121
Joan.	1128-32
Arnal.	1141
Urbá.	1164
Pere.	1178-85
Elies.	1188
Pere.	1199
Guillém.	1210
Girbert.	1216
Castelló.	1220
Umbau.	1230
Guiu.	1249
Bernat Auger.	1256-57
Egidi.	1263
Bernat de Montrodó.	1270
Ramón Arnal.	1273
Ferrer.	1275
Ramón Arnal.	1295
Pons.	1299
Joan.	1305-08

Mars de 1904.

JOAN B. TORROELLA

(1) Segons documents citats per los senyors Pella y Forgas y Monsalvatje.